

Bakgrunn for vedtak

Vannuttak fra Suldalslågen og Ritlandsvatnet til landbasert kultiveringsanlegg for laks og ørret

Suldal kommune i Rogaland fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Suldal Elveigarlag SA
Referanse	201838454-12
Dato	17.03.2020
Ansvarlig	Gry Berg
Saksbehandler	Vegard Rønning Dahlen

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9

7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B

6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	2
Høring og distriktbehandling	5
NVEs vurdering	8
NVEs konklusjon	11
Forholdet til annet lovverk	12
Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven	13

Sammendrag

Suldal Elveigarlag SA eier og drifter et kultiveringsanlegg for laks og ørret på Ritland i Suldal kommune. Det søkes etter vannressursloven § 8 om konsesjon for uttak av vann med bruk av Ritlandsvatnet som hovedvannkilde og Suldalslågen som reservevannkilde. Ritlandsvatnet er eksisterende kilde og det søkes om å få formalisert et minste vannuttak på 15 l/s og maksimalt vannuttak på 50 l/s. Det søkes i tillegg om å etablere et supplerende vannuttak i Suldalslågen og samlet uttak fra begge kildene skal ikke overstige 50 l/s. Det skal ikke gjøres noen nye inngrep i Ritlandsvatnet. I Suldalslågen vil det etableres en inntakskum med tilhørende rørgate. Det skal og etableres et nytt avløpsrør fra anlegget ut i lågen.

Fylkesmannen i Rogaland skriver i sin uttalelse at det må settes krav til minstevannføring som sikrer viktige gyte- og oppvekstområder i Ritlandsbekken. Fylkesmannen kjenner ikke til noen verdier som vil bli berørt i Suldalslågen av vannuttaket, men dersom det gis konsesjon må utløpet ikke komme i konflikt med et viktig gyteområde nedstrøms klekkeriet. **Statens vegvesen** hadde ingen merknader til søknaden. **Mattilsynet** anbefaler det omsøkte vannuttaket ettersom det skal benyttes godkjent UV-anlegg på driftsvannet. **Direktoratet for mineralforvaltning** kan ikke se at tiltaket vil komme i konflikt med lokalt viktig forekomst av sand og grus som er registrert på østsiden av Ritlandsvatnet.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon må de samlede ulempe ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempe til et akseptabelt nivå.

NVE mener det er positivt at Suldal Elveigarlag ønsker å formalisere sitt eksisterende vannuttak fra Ritlandsvatnet etter vannressursloven. Vi ser også at eksisterende kilde byr på problemer for produksjonen og ser at det er behov for å etablere et supplerende vannuttak i Suldalslågen. Suldal Elveigarlag SA søker om et samlet vannuttak på inntil 50 l/s til sitt kultiveringsanlegg for laks og ørret. Det skal ikke gjennomføres noen ytterligere inngrep i forbindelse med vannuttaket fra Ritlandsvatnet. Suldalslågen er allerede regulert i forbindelse med kraftproduksjon og slik NVE ser det vil ikke anleggets vannuttak påvirke vannføringsforholdene i vassdraget i noen nevneverdig grad. Inngrepet er ikke ventet å vesentlig påvirke brukerinteressene i området, og landskapsbildet vil bare i mindre grad bli berørt. Det er registrert elvemusling (VU) i Suldalslågen og det er en forutsetning at tiltaket ikke kommer i konflikt med potensielle funn av denne arten i tiltaksområdet.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Suldal Elveigarlag SA tillatelse etter vannressursloven § 8 til å fortsette vannuttaket fra Ritlandsvatnet og å etablere nytt inntak i Suldalslågen. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Suldal Elveigarlag SA, datert 31.10.2018:

«Suldal Elveigarlag SA ønsker å nytte vatn i Suldalslågen i Suldal kommune i Rogaland fylke til tilleggskjelde. I tillegg vert det søkt om framleis bruk av Ritlandsvatnet som hovudvassskjelde. Suldal Elveigarlag søker med dette om følgjande løyve:

Etter vassressurslova, jf. § 8, om løyve til:

- *halda fram med Ritlandsvatnet som eksisterande hovudvassskjelde med minst vassuttak på 15 l/s og maks vassuttak på 50 l/s*
- *å etablere nytt vassuttak i Suldalslågen som tilleggskjelde med uttak på inntil 50 l/s, slik at samla vassuttak frå begge vassdrag ikkje overstig 50 l/s»*

Hoveddata

TILSIG		Hovedvannkilde (Ritlandsvatnet)	Reservekilde (Suldalslågen)
Nedbørfelt	km ²	14,1	1462,5
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	23,8	31,7
Middelvannføring	l/s el. m ³ /s	989,8 l/s	45,0 m ³ /s
Alminnelig lavvannføring	l/s el. m ³ /s	31,0 l/s	23,6 m ³ /s
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s el. m ³ /s	19,7 l/s	34,7 m ³ /s
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s el. m ³ /s	91,7 l/s	18,4 m ³ /s

VASSDRAGSANLEGGET

Inntak	moh.	71	54,5
Avløp	moh.	53,5	53,5
Lengde på berørt elvestrekning	m.	700	100
Lengde på vannledning	m.	700	40
Antall rør vannledningen består av	stk.	1	1
Vannledning, diameter	mm.	355	400
Total maksimal kapasitet på rør	l/s	50	50
Gjennomsnittlig vannuttak	l/s	30	20
Maksimalt vannuttak	l/s	50	50
Minste vannuttak	l/s	15	0
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	>0	Ikke aktuelt
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	>0	Ikke aktuelt
Maksimalt antall smolt/fisk	stk.	220 000	220 000

MAGASIN

HRV	moh.	71	-
LRV	moh.	71	-

Om søker

Suldal Elveigarlag SA driver et kultiveringsanlegg for laks og ørret på Ritland i Suldal kommune, med konsesjon gitt av Fiskersjefen i Rogaland den 19.11.1990 med tillatelse til bruk av Ritlandsvatnet som vannkilde. Anlegget ble tatt i bruk i 1991. Anlegget opplever utfordringer med dagens vannkilde, som inkluderer kapasitetsmangel og høy temperatur på inntaksvannet sommerstid som resulterer i

ansamlinger av luftlommer i rørledninger, oksygenmangel og sykdom. Mangel på reservevannkilde gjør i tillegg anlegget sårbart. Suldal Elveigarlag ønsker å benytte Suldalslågen som reservevannkilde til anlegget. Gyteklar laks med opprinnelse fra anlegget blir preget på vann fra Ritlandsvatnet og vandrer tilbake til utløpsbekken fra Ritlandsvatnet, hvor de samler seg opp ved et naturlig vandringshinder ikke langt opp i bekkeleiet og før Ritlandsvatnet. Med utnyttelse av vann fra Suldalslågen er det ventet at laksen vil foretrekke lågen og benytte en lengre anadrom strekning oppover i lågen.

Grunneiere i traséen til eksisterende rørgate fra Ritlandsvatnet får utbetalt leie årlig. Det er utbedret nye avtaler med grunneiere for ny rørgate med vannuttak fra Suldalslågen.

Beskrivelse av området

Suldalslågen er den mest vannrike elven på Vestlandet. Den er 22 km lang og renner fra Suldalsvatnet til Sandsfjorden. Suldalslågen har en bestand av laks og sjøørret. Lågen er et nasjonalt laksevasdrag og Sandsfjorden er en nasjonal laksefjord. Siden Ulla-Førre kraftutbygging og regulering av elva på 1970-tallet har det vært ulike manøvreringsreglement for å komme frem til vannføringer som ivaretar laksen sine oppvekst- og levevilkår samtidig som en får utnyttet kraftpotensialet.

Ny inntaksledning er tenkt plassert omtrent rett nordøst for klekkeriet i en liten vik i et rolig parti i Suldalslågen, slik at ledningen blir skjermet for spyleflommer, stryk og harde strømmer. Bunnen i elva ved utbyggingsområdet består hovedsakelig av masser som inneholder alt fra silt til kulestein.

Teknisk plan

Reguleringer

Prosjektet er ikke planlagt med reguleringsmagasin.

Inntak

Inntaket i lågen skal etableres i en vik med rolig vannføring like ved siden av anlegget. Her vil det etableres en pumpekum som er tenkt 4 meter høy, der 2 meter er nedsenket og 2 meter vil være over vannskorpen ved normal vannføring. Vannet vil bli ledet inn i kummen ved hjelp av rør som er faststøpt i kumringen. Det vil bli montert pumpe i kummen med heisanordning for inspeksjon/vedlikehold. For ankomst til kummen vil det legges masser fra land til kummen. På landsiden vil vannledningen være nedgravd.

Vannvei

Vannvei fra Ritlandsvatnet: Lengde på vannledning nedsenket i inntaksmagasin er ca. 540 m. Lengde på vannledning i lukket grøft fra inntaksmagasin og til anlegget er ca. 220 m. Rørdiameter vil være 355 mm

Vannvei fra Suldalslågen: Lengde på vannledning nedsenket ved normal vannføring i Suldalslågen er 6 m. Lengde på vannledning i lukket grøft fra inntak og frem til anlegget er 20 m. Rørdiameter vil være 400 mm.

Avløp

Eksisterende avløpsrør fra anlegget som krysser Ritlandsbekken med utløp i Suldalslågen skal skiftes. Nytt overløp for avløp er tenkt plassert i felles grøft på landside med avvinkling ved elvebredden.

Overløpet vil gå i grøft ved elvekanten om lag 100 meter og utløpet vil bli plassert i nærheten av eksisterende utløp som ligger dykket i Suldalslågen. Plassering av utløpet nedstrøms er avhengig av nivåforskjell på kotehøyde på utløp og kotehøyde i bygningen for å unngå innsig av ellevann i overløpet. Overløpsledningen er planlagt i et rolig parti i elven.

Veier

Det skal ikke etableres ny vei i forbindelse med planlagt tiltak.

Massetak og deponi

Det skal ikke etableres midlertidig eller permanent massetak i forbindelse med tiltaket.

Arealbruk og eiendomsforhold

Tiltaket vil ha et beskjedent arealbruk. Det er utbetalt leie årlig for vannledningen fra Ritlandsvatnet til grunneiere. Det er utarbeidet nye avtaler med grunneiere for ny vannledning fra Suldalslågen.

Drift av kultiveringsanlegget

Anlegget benytter gjennomstrømningsteknologi og har et årlig vannuttak på 1 250 000 m³. Det produseres opptil 220 000 fisk per år som utgjør en biomasse per år på ca. 2000 kg.

Vannbesparende tiltak

Suldal Elveigarlag sin eksisterende konsesjon inneholder en avgrensning for driften med vilkår om at Ritlandsbakken ikke må tørlegges. Det har frem til nå ikke vært aktuelt med vannbesparende tiltak i forbindelse med bruk av eksisterende kilde.

Elveigarlaget kan ikke se at planlagt inntak fra Suldalslågen har behov for vannbesparende tiltak så lenge elven i dag er regulert med minstevannføring på 12 m³/s.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Området ved Suldalslågen er innenfor kommuneplan 2014-2024 for areal og arealutvikling innen sti- og løypeplan for Suldal. Slik tiltaket er beskrevet vil det ikke komme i konflikt med evt. fremtidig tursti langs Suldalslågen. For området gjelder også reguleringsplan «*Hytteområde på Vasshus del av gnr. 13 bnr. 2*». Eksisterende hyttefelt i Krosshammaren vil ikke bli berørt av det planlagte inngrepet. Dersom det skulle forekomme støyforurensning i forbindelse med etablering av pumpe vil tiltakshaver sette i gang støydempende tiltak.

Eksisterende inntak i Ritlandsvatnet ligger i LNF område i kommuneplanen.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget inngår ikke i Verneplan for vassdrag.

Nasjonale laksevassdrag

Suldalslågen har status som nasjonalt laksevassdrag. Tiltakshaver kan ikke se at omsøkt tiltak vil ha negative konsekvenser for funksjonen som nasjonalt laksevassdrag.

Andre verneområder

Verken eksisterende eller planlagt tiltak er omfattet av planer for vern av området.

Høring og distriktbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 25.09.2019 sammen med representanter for søkeren. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Fylkesmannen i Rogaland uttalte følgende i brev av 11.03.2019:

«...

Vannuttak fra Ritlandsvatnet

Suldal Elveigarlag har i sin konsesjon fra 1990 vilkår som lyder: «Vanninntaket skal skje fra Ritlandsvannet eller Suldalslågen. Ritlandsvannet må ikke tappes så lavt at utløpet blir tørrlagt».

I søknaden viser elveigarlaget til at anadrom fisk kan vandre om lag 350 meter opp i Ritlandselva. Fylkesmannen er ikke kjent med at det er gjennomført habitatkartlegging i Ritlandselva. Vi kjenner heller ikke til om det er gjennomført gytefisktelling eller el-fiske her som kan si noe om bekken sin funksjon som gyte- og oppvekstområde for laksefisk. Da bekken har en direkte sammenheng med hovedløpet, uten vandringshindre, har bekken etter Fylkesmannens vurdering en funksjon som gytebekk. Det må etter vår vurdering derfor settes krav til minstevannføring som sikrer at ikke viktige gyte- og oppvekstområder i bekken tørregges. Slik situasjonen er i dag, er bekken tilnærmet tørr i perioder med lite nedbør og lav vannføring, jf. hydrologiske beregninger utført av NVE, som viser at avrenningen fra Ritlandsvatnet kan være mindre enn vannforbruket til kultiveringsanlegget i tørke- og frostperioder.

Det skal ha vært en forekomst av elvemusling i Steinslandsåna (sidebekk til Suldalslågen) på 1920-30 tallet. Arten ble ikke gjenfunnet ved kartlegging i området i 1951. Fylkesmannen er derimot kjent med at arten er gjenfunnet flere steder hvor man tidligere har antatt at elvemuslingen har vært utdødd. Vi er ikke kjent med at det er gjennomført elvemuslingundersøkelser i Ritlandselva. Gitt den lave vannføringen i elva i perioder, skal det godt gjøres at enkeltindivider har overlevd her. Et krav om minstevannføring i Ritlandselva vil også ha en positiv effekt på potensiell forekomst av elvemusling.

Vannuttak fra Suldalslågen

Omsøkt vannuttak fra Suldalslågen vil påvirke en strekning på om lag 100 meter av vassdragets hovedløp. Fylkesmannen viser til søknaden og må legge til grunn at dagens vannforbruk i sin helhet er strengt nødvendig for å sikre driften av anlegget, men at totalt forbruk fordelt på lågen og Ritlandselva samlet ikke overstiger 50 l/s.

Uttaket skal balanseres mellom Ritlandsåna og lågen. Vi kjenner ikke til verdier som kan bli berørt på strekningen i lågen ved større eller mindre uttak av vann innenfor dette regimet. Gitt denne usikkerheten vektlegger likevel Fylkesmannen fordelene ved å fastsette et tilstrekkelig minstevannføringskrav i Ritlandselva.

I 2014 registrerte Norce (tidligere LFI Uni Miljø) et gyteområde like nedstrøms planlagt nytt utløp fra klekkeriet. Dersom det blir gitt konsesjon, er det viktig at ikke utløpet fra klekkeriet kommer like i nærheten av dette området, slik at man risikerer utspyling av egg og plommesekkynge.

Som avbøtende tiltak viser elveeigarlaget til at det må gjennomføres kartlegging av elvemusling i influensområdet. Fylkesmannen støtter denne vurderingen. Til orientering har Statens vegvesen gjennomført kartlegging av elvemusling nedstrøms Førland bru i forbindelse med planlegging av ny bru. Det ble ikke gjort noen nye funn i denne kartleggingen.

...»

Statens vegvesen har uttalt følgende i brev av 11.02.2019:

«Vi har ingen merknader til sjølve høringa då saken ikkje vil føre til endringar i trafikktilhøva på vegnettet. Vi ønsker derimot å informere om at vi i nærområdet har starta opp arbeidet med reguleringsplan for ny Førland bru. I den forbindelse er det i 2018 gjennomført en kartlegging av elvemusling ved dagens Førland bru, med negativt funn. Dersom det er ønskelig kan vi sende rapporten over.»

Mattilsynet har uttalt følgende i brev av 11.02.2019:

«...

Vanninntak fra ferskvann til settefisk og kultiveringsfisk skal behandles og kontrolleres i henhold til krav fastsatt i forskrift 20. februar 1997 nr. 192 om desinfeksjon av inntaksvann til og avløpsvann fra akvakulturrelatert virksomhet dersom det er oppgang av anadrom fisk i vannkilden, annen akvakulturrelatert virksomhet i vannkilden, eller avløp fra slik virksomhet til vannkilden.

Avløp fra settefisk skal gå direkte til sjø. Mattilsynet kan tillate avløp til ferskvann og sette nødvendige vilkår for slik tillatelse.

For akvakulturanlegg som ble etablert før 1. januar 2001 kan det gis dispensasjon fra andre ledd.

Vannet som kommer fra hovedkilden, Ritlandsvatnet, blir i dag ikke desinfisert. Det er en fysisk hindring i Ritlandsbekken som hindrer anadrom fisk fra å komme opp i Ritlandsvatnet. Den nye tilleggskilden vil ha oppgang av anadrom fisk, og vannet som skal brukes herfra må derfor desinfiseres.

Forskrift av 20.02.1997 nr. 192 om desinfeksjon av inntaksvann til og avløpsvann fra akvakulturrelatert virksomhet, § 8, sier at det er Veterinærinstituttet som godkjenner metoder og teknisk utstyr for desinfeksjon av inntaksvann og avløpsvann.

Siden søker beskriver at det skal benyttes godkjent UV—anlegg på inngående driftsvann, anbefaler Mattilsynet tiltaket.»

Direktoratet for mineralforvaltning uttalte følgende i brev av 07.03.2019:

«Noregs geologiske undersøking (NGU) har registrert forekomstområde for sand- og grus på austre side av Ritlandsvatnet. NGU har gitt ressursen verdien lokalt viktig. DMF kan ikkje sjå at uttak av vatn frå Ritlandsvatnet vil gjere forekomstområdet utilgjengeleg for framtidig utnytting.

Dersom uttak av vatn krev bygging av infrastruktur og anlegg som kjem i konflikt med den kjente ressursen, rådgev DMF til å vurdere korleis masse frå ressursen kan komme samfunnet til nytte.»

Søkers kommentar til høringsuttalelsene:

«Suldal Elveigarlag har gjennomgått høringsuttalane og har følgjande kommentarar:

Fylkesmannen i Rogaland:

- *Fylkesmannen ber om at det blir sett krav til minstevassføring i Ritlandsbekken med grunnlag i at denne er viktig gyte- og oppvekstområde for fisk i tillegg til at dette også gir ein positiv effekt på potensiell forekomst av elvemusling.*

Suldal Elveigarlag er samd i dette argumentet og støttar eit eventuelt krav om slik minstevassføring.

Suldal Elveigarlag ønskjer likevel å informera om vilkåret i vår konsesjon om at utløpet frå Ritlandsvatnet ikkje må tørrleggjast. I vår konsesjonssøknad har me orientert om at lekkasje i eksisterande terskel ved utløpet av Ritlandsvatnet hindrar fullstendig tørrlegging av bekken.

Suldal Elveigarlag meiner at omsøkt uttak frå Suldalslågen difor vil kunne forsterka trongen om å avlasta bruk av Ritlandsvatnet i tørre periodar.

- *Presisering av plassering av nytt avløpsrøyr og evt. konflikt eller negativ påverknad av registrert gyteplass nedstaums. Nytt avløpsrøyr skal etablerast parallelt med eksisterande avløp. Det nye avløpet skal kun fungera som eit overløp for eksisterande avløp. Me reknar difor med at nytt overløp er i bruk i svært avgrensa periodar og at dette såleis ikkje vil ha negativ innverknad på registrert gyteplass.*
- *Suldal Elveigarlag har i konsesjonssøknaden orientert om at dei ønskjer å vurdere å gjennomføra ei kartlegging av eventuell forekomst av elvemusling i utbyggingsområdet dersom dette vert eit krav. Fylkesmannen støttar ei slik vurdering. Ut frå høringsuttalen frå Statens vegvesen er det gjort slik undersøkingar nedstraums planlagd inngrepssone (Førland bru). Undersøkingane avdekka inga nye funn. Desse undersøkingane er utført omtrent 200-300 meter nedstraums vår utbyggingsone. På bakgrunn av manglande funn ber Suldal Elveigarlag om å få trekkja vår vurdering om slik kartlegging i «vår» sone. Me ser føre seg at slik kartlegging vil vere svært kostbar. Suldal Elveigarlag har avgrensa økonomi. Dersom NVE likevel set dette som eit krav er vi inneforstått med det.*

Suldal Elveigarlag har inga merknadar til dei andre høringsuttalane.»

NVEs vurdering

Suldal Elveigarlag SA har søkt om konsesjon for uttak av vann fra Ritlandsvatnet og Suldalslågen. Søknaden gjelder formalisering av eksisterende uttak fra Ritlandsvatnet etter dagens lovgivning og etablering av nytt supplerende inntak fra Suldalslågen. Det er og planlagt utskifting av avløpsrøret fra anlegget nedstrøms inntaket i lågen.

Hydrologiske virkninger av tiltaket

Ritlandsvatnet har vært brukt som vannkilde siden oppstart av anlegget i 1991 med krav i kultiveringskonsesjonen fra 1990, gitt av Fiskerisjefen i Rogaland, at Ritlandsvatnet ikke skal tappes så lavt at Ritlandsbekken går tørr. Anlegget har et vannuttak fra Ritlandsvatnet på maksimalt 50 l/s for å ivareta kravet om å ikke tørrlegge utløpsbekken. Minste vannuttak er på 15 l/s. 5-persentil sommervannføringen er beregnet til å være 19,7 l/s, som er lavere enn anleggets gjennomsnittlige vannuttak på 30 l/s. Dette betyr at avrenningen fra Ritlandsvatnet kan være mindre enn vannforbruket i tørke- og frostperioder. Vannstanden i Ritlandsvatnet har i noen tilfeller sunket under minimumsnivået som følge av vannuttaket. Dette gjelder i svært tørre perioder over lengre tid, for eksempel sommeren 2018. Det har per i dag ikke oppstått en situasjon der Ritlandsbekken har vært tørrlagt som følge av vannuttaket til klekkeriet. Dette har nok årsak i at vannet trekker gjennom grusmasser under terskelen og renner videre ut i bekken. Fylkesmannen i Rogaland mener det bør settes krav til slipp av minstevannføring fra Ritlandsvatnet. Slik NVE ser det vil etablering av supplerende vannuttak fra Suldalslågen redusere presset på Ritlandsvatnet og vurderer det slik at kravet fra kultiveringskonsesjonen om at Ritlandsbekken ikke skal gå tørr kan videreføres.

Suldalslågen har sitt utspring fra Suldalsvatnet og er en av de mest vannrike elvene på Vestlandet. Lågen er styrt av ulike manøvreringer gjennom året og fra Suldalsvatnet er laveste slipp av minstevannføring på 12 m³/s. Middelvannføringen er stipulert til å være 45 m³/s ved tiltaksområdet. Det vil etableres en avløpsledning ca. 100 meter nedstrøms inntaket. Produksjonsvannet vil filtreres og UV-desinfiseres før det slippes tilbake i lågen. Anleggets vannbehov er beskjedent i forhold til vannføringen i lågen og med tilbakeføring av rensset produksjonsvann like nedstrøms inntaket, er tap av vann ventet å være minimalt. Slik NVE ser det vil det ikke være behov for å fastsette krav om slipp av minstevannføring forbi inntaket i lågen.

Etablering av vannuttak fra Suldalslågen vil redusere uttaket fra Ritlandsvatnet og vil derfor redusere risikoen for at bekken kan gå tørr i lengre tørre perioder. Det totale vannuttaket fra begge kildene skal ikke overstige det maksimale vannbehovet på 50 l/s.

Naturmangfold

Naturtyper

Det er ikke registrert verdifulle naturtyper i inngrepssonene (Naturbase, 06.11.2019).

Arter

I Suldalslågen er det observert ål og elvemusling. Begge artene er rødlistede med status sårbar (VU). Verken ål eller elvemusling er registrert i Ritlandsvatnet eller Ritlandsbekken, men ål vil trolig kunne vandre opp i Ritlandsvatnet ved overløp.

Slik tiltakshaver har beskrevet vil inngrepsområdet i Suldalslågen ved inntak og avløp undersøkes for forekomst av elvemusling før anleggsarbeid påbegynnes. Det er viktig at inngrepet ikke kommer i

konflikt med elvemuslingen. Statens vegvesen informerer om at det er startet opp arbeidet med reguleringsplan for ny Førland bru, som skal krysse Suldalslågen ca. 200-300 m nedstrøms tiltaksområdet. I den forbindelse ble det i 2018 gjennomført en kartlegging av elvemusling ved dagens Førland bru, med negativt funn. Ut fra informasjon fra Statens vegvesen og søker vurderer NVE at det trolig ikke er elvemusling i tiltaksområdet. Ved eventuelle funn av elvemusling kan individene flyttes til andre egnede steder i elven. Det planlagte tiltaket vil ikke føre til endrete vandringsforhold for ål.

Det er laks i vassdraget og den gyter i Ritlandsbekken. Det antas også at sjørret gyter i bekken. Ettersom anadrom fisk benytter strekningen i Ritlandsbekken frem til vandringshinderet ved Kvednahola, vurderes verdien til denne strekningen i bekken som stor. Det er derfor positivt at det i perioder vil tas mindre vann fra Ritlandsvatnet. At det tas vann fra Suldalslågen vil trolig bidra til at laksen blir preget av dette vannet, noe som kan bidra til at færre laks vandrer opp Ritlandsbekken. Stor vandring opp Ritlandsvekken er ikke ønsket ettersom anadrom strekning er kort og forholdene ikke er ideelle. Kryssing av Ritlandsbekken med nytt avløpsrør vil krysse like før utløp til Suldalslågen. NVE vurderer at kryssingen ikke vil påvirke vandringsmuligheter eller gyteområde i Ritlandsbekken.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser og NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til kultiveringsanlegget finnes det ål (VU) og elvemusling (VU). En etablering av vanninntak fra Suldalslågen vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 gitt at tiltaket ikke kommer i konflikt med elvemusling. Dersom det forekommer funn av elvemusling må individene flyttes så de ikke berøres av etablering av inntakskum og rørledninger.

NVE har også sett tiltaket i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Suldalslågen er regulert til kraftproduksjon og nytter et manøvreringsreglementet som i tillegg til å produsere kraft slipper en vannføring som tar hensyn til laksen sine oppvekst- og levevilkår. Det planlagte vannuttaket er av så beskjedent omfang at det ikke vil ha noen vesentlig innvirkning på vannføringen elven. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Landskap, friluftsliv og brukerinteresser

Ritlandsvatnet og området rundt er benyttet til friluftsliv. Uttaket fra Ritlandsvatnet er et eksisterende inngrep og det vil ikke bli noen nye fysiske inngrep i tilknytning til dette inntaket. Etablering av inntak i Suldalslågen vil kun føre til inngrep i en vik i tilknytning til selve anlegget. Dersom det forekommer støy i forbindelse med etablering av pumpe vil det settes i gang støydempende tiltak. Ny avløpsledning vil bli lagt parallelt med eksisterende. NVE vurderer at det omsøkte tiltaket vil føre til begrensede konsekvenser for landskapet. Vi kan ikke se at friluftsliv eller andre brukerinteresser vil bli påvirket i noen nevneverdig grad.

Kulturminner

Ved utløpet fra Ritlandsvatnet er det en gammel mølle som ikke lenger er i bruk. Denne vil ikke bli berørt da det ikke skal utføre noen tiltak i dette området. Det er gjort søk i kulturminnedatabasen Askeladden (24.01.2020) og det er ikke registrert noen kulturminner i nærheten av planlagt utbyggingsområde. Vi minner om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i anleggsfasen, jf. kulturminneloven § 8.

Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

Eksisterende vannuttak i Ritlandsvatnet har ifølge tiltakshaver ikke ført til endringer i vanntemperatur, isforhold eller lokalklima. Det danner seg is på vannet ved stabil frostperiode over lengre tid. Suldalslågen er allerede regulert og NVE vurderer det som lite sannsynlig at det vil bli store endringer i isforhold, vanntemperatur og lokalklima.

Samfunnsmessige fordeler

En tillatelse vil bidra til å sikre fremtidig produksjon i anlegget. Dette sikrer arbeidsplasser og bidrar i å styrke bestanden av laks og ørret i området.

Oppsummering

De aller fleste utbyggingsprosjekter vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til vannuttaket til kultiveringsanlegget må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overstiger fordelene med tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som en del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene.

NVE mener det er positivt at Suldal Elveigarlag ønsker å formalisere sitt eksisterende vannuttak fra Ritlandsvatnet etter vannressursloven. Vi ser også at eksisterende kilde byr på problemer for produksjonen og ser at det er behov for å etablere et supplerende vannuttak i Suldalslågen. Suldal Elveigarlag SA søker om et samlet vannuttak på inntil 50 l/s til sitt kultiveringsanlegg for laks og ørret. Det skal ikke gjennomføres noen ytterligere inngrep i forbindelse med vannuttaket fra Ritlandsvatnet. Suldalslågen er allerede regulert i forbindelse med kraftproduksjon og slik NVE ser det vil ikke anleggets vannuttak påvirke vannføringsforholdene i vassdraget i noen nevneverdig grad. Inngrepet er ikke ventet å vesentlig påvirke brukerinteressene i området, og landskapsbildet vil bare i mindre grad bli berørt. Det er registrert elvemusling (VU) i Suldalslågen og det er en forutsetning at tiltaket ikke kommer i konflikt med potensielle funn av denne arten i tiltaksområdet.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Suldal Elveigarlag SA tillatelse etter vannressursloven § 8 til å fortsette vannuttaket fra Ritlandsvatnet og å etablere nytt inntak i Suldalslågen. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

NVE minner om at detaljplan for tiltaket skal utarbeides og godkjennes før anleggsarbeidene kan starte.

Forholdet til annet lovverk

Forholdet til plan- og bygningsloven

Forskrift om byggesak (byggsaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til forurensningsloven

Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder Miljødirektoratet/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttene av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs konsesjon og fastsettelse av minstevannføring:

		Ritlandsvatnet	Suldalslågen
Middelvannføring	l/s	989,8	45 000
Alminnelig lavvannføring	l/s	31	23 600
5-persentil sommer	l/s	19,7	34 700
5-persentil vinter	l/s	91,7	18 400
Største vannuttak	l/s	50	50
Gjennomsnittlig vannuttak	l/s	30	20

Fra Ritlandsvatnet er det søkt om videreføring av dagens praksis når det gjelder slipp av minstevannføring. I tidligere konsesjon fra fiskerisjefen i Rogaland heter det at *Ritlandsvatnet må ikke tappes så lavt at utløpet blir tørrlagt*. Fylkesmannen i Rogaland ber om at det settes krav til minstevannføring i Ritlandsbekken. NVE er i utgangspunktet enig i at det bør settes krav til slipp av minstevannføring i nye vassdragskonsesjoner, og Suldal Elveigarlag SA ha uttalt i svar til høringsuttalelsene at de støtter et eventuelt krav om slipp av minstevannføring. Vannstanden har kun i noen få tilfeller, under svært tørre perioder over lengre tid, sunket under minimumsnivået for vannføring i utløpet. Slik det er beskrevet i søknaden har utløpsbekken ikke vært tørrlagt grunnet uttak til klekkeriet, som et resultat av at vann trekker gjennom grusmasser under terskelen. Det er ikke oppgitt hvor stor lekkasjen gjennom dammen er, men NVE mener ut fra informasjon fra søker at det normalt vil være en viss vannføring i utløpsbekken til enhver tid. Hydrologiske beregninger viser at lavvannføringer om sommeren kan bli svært lave, under 20 l/s. Ved lite tilsig og lave vannføringer om sommeren vil Suldalslågen utgjøre hovedkilden. Vi ser derfor positivt på etablering av vannuttak fra Suldalslågen, som vil redusere presset uttaket kan ha på Ritlandsvatnet i tørre perioder. NVE vurderer at et krav til slipp av minstevannføring i tillegg til lekkasje gjennom dammen vil tappe magasinet unødig mye i tørreperioder. I dette tilfellet mener NVE at kravet om at Ritlandsvatnet ikke må tappes så lavt at utløpet blir tørrlagt kan videreføres og stiller ikke noen ytterligere krav om slipp av minstevannføring. Dersom dammen blir utbedret slik at lekkasjene blir opphører eller blir redusert må slipp av minstevannføring vurderes på nytt, slik at Ritlandsbekken blir sikret tilstrekkelig vanndekning.

Det er ikke søkt om slipp av minstevannføring i Suldalslågen. Suldalslågen har en vannføring som er vesentlig større enn uttaket til kultiveringsanlegget. Slik NVE ser det vil ikke anleggets uttak ha noen nevneverdig innvirkning på vannføringen. NVE setter derfor ikke krav til slipp av minstevannføring i Suldalslågen.

Det skal være installert vannmåler og vannuttaket skal loggføres kontinuerlig. Dataene må kunne fremvises til NVE på forespørsel.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs miljøtilsyn og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Tabellen nedenfor prøver å oppsummere føringer og krav som ligger til grunn for konsesjonen. Det kan likevel forekomme at det er gitt føringer andre steder i dokumentet som ikke har kommet med i tabellen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Inntak	Eksisterende inntak i Ritlandsvatnet skal benyttes. Inntakskummen i Suldalslågen skal plasseres i tråd med det som er oppgitt i søknaden. Nøyaktig utforming og plassering kan justeres i detaljplan. Inntaket må konstrueres jf. krav til avbøtende tiltak for elvemusling.
Vannvei	Eksisterende vannvei fra Ritlandsvatnet skal benyttes. Vannveien fra Suldalslågen skal etableres i tråd med det som er oppgitt i søknaden. Nøyaktig utforming kan justeres i detaljplan.
Avløp	Avløp til Suldalslågen skal etableres i tråd med det som er oppgitt i søknaden. Nøyaktig utforming kan justeres i detaljplan. Avløp må konstrueres jf. krav til avbøtende tiltak for elvemusling.
Største vannuttak	Maksimalt samlet vannuttak er 50 l/s.
Gjennomsnittlig vannuttak	Søknaden oppgir et gjennomsnittlig vannuttak fra Ritlandsvatnet på 30 l/s og fra Suldalslågen på 20 l/s.
Vei	Det er oppgitt at det ikke skal bygges ny vei i forbindelse med tiltaket.
Avbøtende tiltak	Etablering av inntakskum og legging av rørledning i Suldalslågen må ikke komme i konflikt med elvemusling. Influensområdet må undersøkes for forekomst av individer og ved eventuelle funn må de flyttes til andre egnede steder i elven.

Det er angitt i tabellen hvorvidt det kan gjøres justeringer i forbindelse med detaljplanleggingen. Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jamfør kulturminneloven § 8 (jamfør vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Øvrige forhold

NVE legger til grunn at privatrettslige forhold er avklart før tiltak igangsettes.